

DEFINITION OF PROTECTION ZONES FOR DIFFERENT TYPES OF CULTURAL HERITAGE MONUMENTS AND OBJECTS

ВИЗНАЧЕННЯ ЗОН ОХОРОНИ ДЛЯ РІЗНИХ ТИПІВ ПАМ'ЯТОК ТА ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

© Швиденко О., 2022

Діюча на законодавчому рівні методика визначення зон охорони пам'яток культурної спадщини стосується лише пам'яток архітектури та містобудування. Не зафіксованими у правовому полі є методики по визначенню зон охорони для пам'яток археологічних, історичних, об'єктів монументального мистецтва, об'єктів садово-паркового мистецтва, ландшафтних, науки й техніки. Пропонується розширити наявну методика визначення зон охорони, щоб була можливість захистити усі будинки, які відносяться до цінної історичної забудови, визначаючи зони не лише для пам'яток архітектури та їх ансамблів, але й найбільш цінних територій історичних міст. Зони охорони типів пам'яток, що сьогодні не окреслюються наявною методикою, повинні встановлюватись з врахуванням як специфічних вимог, характерних для конкретних типів пам'яток, так і з врахуванням їх візуального сприйняття у навколишньому середовищі. При визначенні методики зон охорони пам'яток необхідно враховувати, що через поступову зміну підзаконних актів у описі раніше визначених пам'яток накопичуються помилки, що будуть впливати на визначення зон їх охорони.

Ключові слова: зони охорони пам'яток, тип пам'ятки, нормативно-правова документація у галузі охорони культурної спадщини та містобудування.

Постановка проблеми

У зв'язку зі створенням в Україні національної інфраструктури геопросторових даних виникла нагальна необхідність визначити місцезнаходження, територію та зони охорони усіх нерухомих об'єктів культурної спадщини. Згідно з законодавством України на території країни зони охорони визначаються лише для тієї частини культурної спадщини, яка захищена законодавством України, тобто тільки для тих об'єктів культурної спадщини, які мають юридичний статус «пам'ятка». Єдиним виключенням з цієї норми є визначена територія археологічних об'єктів, досліджений археологічний шар яких також може бути визначений як зона охорони археологічного культурного шару. Зважаючи на необхідність встановлення зон охорони для усіх пам'яток на території усієї країни, виникла необхідність мати затверджену методика, за якою вони мали б встановлюватись. Але на сьогоднішній день нормативно-правового документа, який би фіксував методика визначення зон охорони для усіх пам'яток культурної спадщини, що знаходяться на Україні не існує.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Культурна спадщина України, навіть та її частина, що має гарантований державою охоронний статус «пам'ятки», досить різноманітна. За офіційною класифікацією, приведеною у Законі України «Про охорону культурної спадщини», вона поділяється за значущістю – національного та місцевого рівня; за типом – споруди або витвори, комплекси або ансамблі та визначні місця; та за видом – археологічні, історичні, об'єкти монументального мистецтва, об'єкти архітектури, об'єкти містобудування, об'єкти садово-паркового мистецтва, ландшафтні та науки й техніки (*Про охорону культурної спадщини*, 2000). Однак коли мова заходить про методiku визначення зон охорони пам'яток, то частіше за все мова йде тільки про об'єкти архітектури та містобудування, що представляють собою окремі споруди або ансамблі. Саме для цих об'єктів визначена методика, що на сучасному етапі нормативно зафіксована у ДСТУ Б Б.2.2-10:2016 «Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування» (Мінрегіон України, 2016).

Основна маса досліджень, що стосуються визначення охоронних зон пам'яток, була створена до випуску ДСТУ Б.Б.2.2-10:2016. Усі наукові роботи, що тим чи іншим чином пов'язані з цією темою можна поділити на 3 великі групи. З точки зору юриспруденції розглянуто правовий режим земель історико-культурного призначення у роботі О.В. Бевз (2012). Виходячи з цієї роботи усі зони обов'язково повинні бути визначені і нормативно зафіксовані, щоб працювати. Нажаль, ця робота чітко показує проблему сучасного стану галузі охорони пам'яток – сьогодні існує велика кількість пам'яток, чії зони охорони не визначені, визначені не повністю (не мають сучасного режиму охорони), або знаходяться у процесі визначення та затвердження.

З точки зору містобудівної діяльності, проблема розглянута у роботах О.В. Матій та А.М. Плешкановської (2010). Вони зазначають відсутність фіксованих тлумачень методів роботи у охоронних зонах, що призводить до досить різних рішень у роботі з забудовою у історичних кварталах. Крім того зауважено, що містобудівник повинен оперувати не вербальними, а кількісними показниками або критеріями, щоб однозначно розуміти, які можливості та обмеження повинна мати та чи інша охоронна територія. Слушно зауважено, що погано визначені обмеження призводять до зіткнення інтересів у галузі збереження історичного середовища та економічно ефективного його використання.

З точки зору пам'яткоохоронної діяльності у останній час дискутується лише аспект збереження ландшафтної складової навколо пам'яток архітектури та містобудування. Це пов'язано з тим, що методика визначення зони охорони пам'ятки архітектури, та зони регулювання забудови навколо неї, була запропонована, ще у 1970-х роках, і к сучасному періоду вже непогано відпрацьована. Процес формування методики збереження ландшафтної складової історичного міста й фіксування його у нормативно-правових документах ще є актуальним, тому що він частіше за все відноситься не до окремих пам'яток, а до більш крупних містобудівних одиниць. Так, у статті Л. В. Пархуць та О. І. Мотовильчук (2003) розглядається рельєф навколо замку, що був окремою частиною історичного міста, а А. І. Звіряка (2016) взагалі розглядає ландшафтну складову у відношенні до історичного міста.

Нажаль, починаючи з 2002 року, коли був відмінений Наказ державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики №41 від 26.02.2001 «Про затвердження Порядку визначення меж зон охорони пам'яток» (Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики, 2001) методика визначення зон охорони пам'яток історії, археології, садово-паркового, монументального мистецтва, об'єктів науки й техніки залишилась поза межами нормативної бази.

Мета статті

Метою статті є перегляд досвіду з встановлення охоронних зон для різних типів пам'яток та об'єктів культурної спадщини, що виходять за рамки методики, визначеної в ДСТУ Б Б.2.2-10:2016.

Це дозволить сформулювати заново або доповнити рекомендації для визначення зон охорони для пам'яток цього типу.

Виклад основного матеріалу

Фактично, увесь комплекс пам'яток, по відношенню до якого необхідно визначити зони охорони, ми можемо поділити на 2 частини – пам'ятки архітектури та містобудування, методика визначення зон яких визначена ДСТУ Б Б.2.2-10:2016, та ті пам'ятки, що залишились поза увагою. Серед тих пам'яток, що формально знаходяться у зоні окресленій ДСТУ Б Б.2.2-10:2016, але по факту не є захищеними, залишились пам'ятки містобудування, що у статті Л.В. Прибеги віднесені до «просторових ансамблів міста як організована сукупність містобудівних та ландшафтних ансамблів» (Прибега, 2004, с.239). Це досить великі за площею комплекси, у яких їх просторове впорядкування є дуже важливим фактором. Сьогодні у нормативно-правовій базі не визначено яким чином відбувається охорона таких об'єктів, більше того, на рівні наукової концепції методика охорони містобудівної спадщини відпрацьована лише частково. Зважаючи, що охоронні зони є частиною концепції по збереженню пам'ятки, зрозуміло, що методика їх встановлення не буде сформована, поки не буде складено загальну методику збереження пам'яток містобудування.

Хочу зазначити тільки проблему, на яку зазичай не звертають увагу, розглядаючи пам'ятки містобудування. Справа у тому, що не завжди будинки, з яких складається містобудівний ансамбль, можуть бути віднесені до пам'яток архітектури. Це можуть бути або будинки архітектурна цінність яких недостатньо велика, щоб вони могли претендувати на статус «пам'ятки архітектури»; або однакові типові будинки; або будинки які втратили свою автентичність, але не втратили своєї значущості для ансамблю та містобудівної цінності. Сьогодні єдиний спосіб зберегти такі будинки, зазначити їх як цінну історичну забудову, і якщо вони попадають у межі охоронних зон інших пам'яток, то їх збереження можна визначити у режимі цієї зони. Але якщо об'єкти містяться досить далеко від інших пам'яток архітектури, то їх збереження згідно з існуючим законодавством України неможливе.

У якості прикладу, можна зазначити 2 досить різних об'єкта – 6 кварталів лінійного міста ХТЗ у Харкові (Рис. 1).

Шість кварталів селища ХТЗ, яке також відоме, як «Новий Харків», були спроектовані на початку 1930-х років, як місто-супутник Харкова, що був тоді столицею УСРР. За плануванням це було лінійне місто, яке стало втіленням тогочасних містобудівних ідей. Вздовж залізничної гілки розмістилось декілька полос різної функції. Перша полоса – промислові підприємства, найбільшим з яких став Харківський тракторний завод (ХТЗ), друга полоса – лінія декількох видів транспорту, третя полоса – паркова зона, й остання полоса – житлова багатоповерхова забудова, в середині якої містились громадські будинки. Забудова перших 5 житлових кварталів була спроектована групою архітекторів під керівництвом П. Альошина. Ці квартали були реалізовані у 1932-1933 роках. Їх забудова була створена архітекторами на досить високому рівні, деякі об'єкти мають дуже високу художню та архітектурну цінність, і декілька громадських об'єктів були запроектовані особисто П. Альошиним. Але майже усі будинки були повторені у забудові кварталів неодноразово. Дизайн міжбудинкових просторів всередині кварталів також створювався на досить високому рівні.

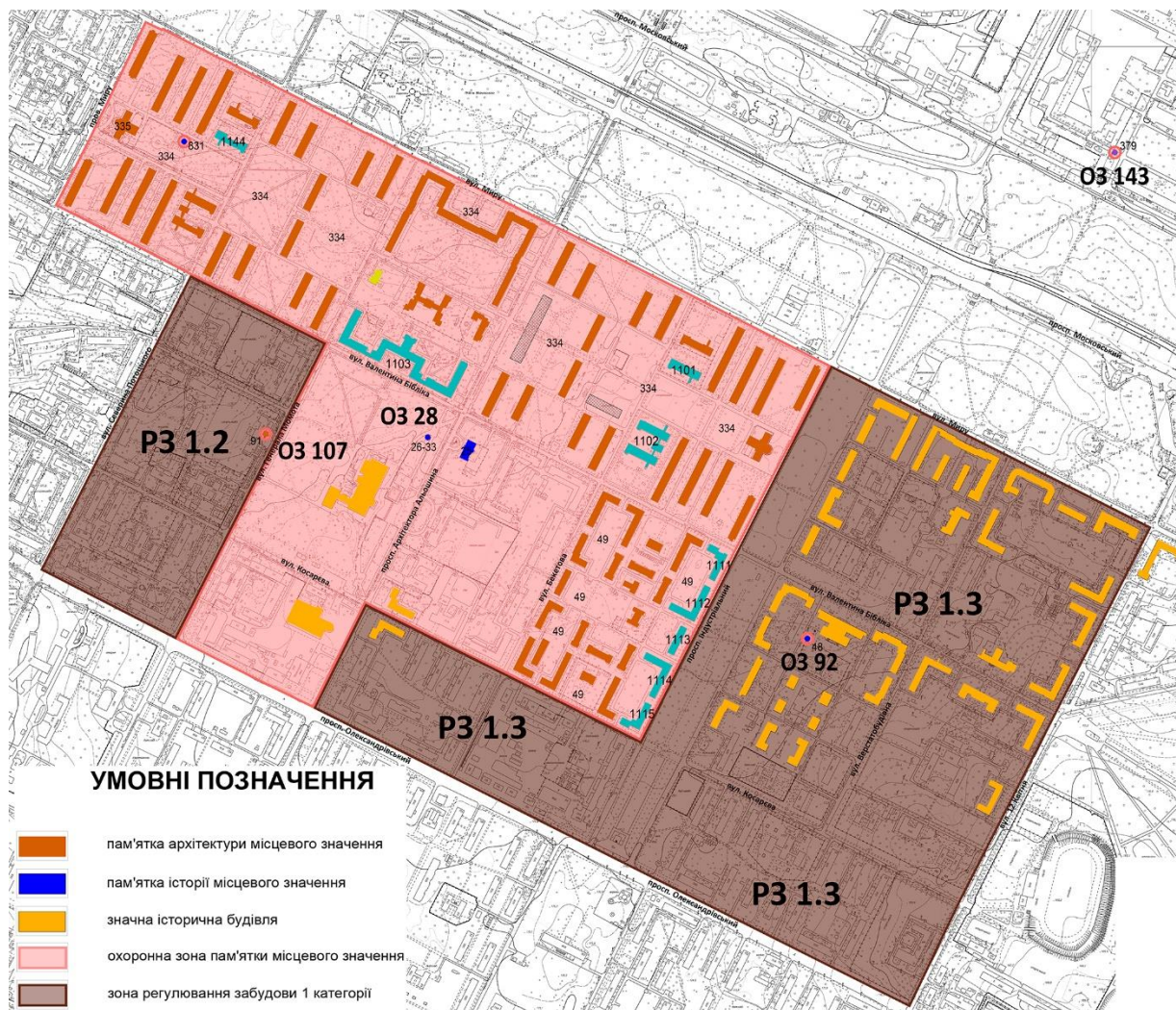

Рис. 1. Район ХТЗ. Фрагмент з Історико-архітектурного плану м. Харкова, виконаного у 2020 р.

У 1980-х роках ці 5 кварталів набули статус пам'ятки архітектури та містобудування місцевого значення і були внесені під одним охоронним номером. Цікаво, що деякі громадські та центральний житловий будинок визначені у назві окремо, а один з двох однакових клубів, що розташовується на території кварталів має додатковий статус пам'ятки архітектури та окремий охоронний номер. 6й квартал був реалізований у 1948-1952 роках. І він також був внесений до списку пам'яток місцевого значення, але з окремим охоронним номером. Інші квартали, що добудовувались у 1930-ті та після 1954 року, не мають стилістичної єдності, і до списку пам'яток не попали. Громадські будинки та частина якісної житлової забудови, що сформували архітектурний образ району ХТЗ, були визначені як цінна історична забудова. Але під частковим захистом опинились лише деякі з цих будинків, ті що попали у зони охорони визначених пам'яток або у їх зону регулювання забудови. Невелика частина, що опинилась за межами зон, визначених для пам'яток залишається без жодного захисту.

Інша ситуація з площею ім. Шевченка у місті Мерефа Харківської області. Вона виникла як площа перед храмом у селі Артемівка (зараз воно увійшло у склад міста Мерефи). Дерев'яний храм та дзвіниця, що були побудовані відомим на Східній Україні майстром Якимом Погребняком до нашого часу не дійшли, не переживши II Світову війну. Від храмового комплексу залишився лише будинок священника, перероблений зараз на церкву. Забудова, що формувала периметр площі – традиційна, але добротна, деякі елементи садиб мають ознаки старовини. Площа у другій половині XX століття була частково перетворена на парк, у якому пізніше встановили бюст Т.Г. Шевченка. Сьогодні приватний бізнес поступово намагається «освоїти» територію тимчасовими спорудами, через що відкритий простір, що був центром старовинного села поступово втрачається. Щоб зберегти

масштаб історичного центру селища, і мати можливість відновити втрачений храм (до II Світової війни храм мав статус пам'ятки і його світлини й опис збереглися), ця площа повинна отримати якийсь захисний статус. Зважаючи, що забудова навколо площі традиційна, а головна домінанта втрачена, надання площі статусу пам'ятки містобудування неможливе. Фіксація площі, як визначного місця, не дає право встановити охоронний режим для цієї території згідно з сьогодишньою методикою встановлення охоронних зон. Таким чином було б важливо встановити деякі охоронні зони не тільки по відношенню до забудови історичного міста, але й по відношенню до усього міста в цілому, зберігаючи його найважливіші планувальні рішення.

Як було зазначено на початку роботи, такі види пам'яток як археологічні, історичні, об'єкти монументального мистецтва, об'єкти садово-паркового мистецтва, ландшафтні та науки й техніки, взагалі залишилися поза методикою визначення охоронних зон. І якщо пам'ятки науки та техніки та ландшафтні не дуже поширені на Україні, наприклад, у Харківській області вони не визначені зовсім, то інші види широко представлені. Як вже зазначалось раніше, до 2002 року визначення їх зон охорони входило у загальну методику. Для великої кількості таких пам'яток, що набули статус «пам'ятки» у XX столітті, зони охорони були визначені. Але, як показують документи, вони були визначені без прив'язки до картографічного матеріалу. Зони встановлювались від умовного центру пам'ятки, без визначення її території. І якщо для невеликих за площею окремих споруд, могил та курганів ця методика працювала, і може працювати й надалі, то для будинків, поселень, меморіалів та інших об'єктів, що займають значну територію, зона охорони повинна встановлюватись навколо їх території. Так само визначення зони охорони як радіусу навколо умовної точки або території пам'ятки може бути логічним для значної частини пам'яток археології, та поодиноких монументів, що знаходяться у природному середовищі або у парках. Але у зоні забудови важливо враховувати міське середовище навколо пам'яток, підходячи конкретно до кожного об'єкта. Рекомендується, залишити можливість визначати охоронну зону навколо умовного центру пам'ятки для об'єктів, геометричні розміри території яких не перевищують 3х3 метри, через те, що у базовому для визначення охоронних зон масштабі 1:2000, територію таких об'єктів не позначають на картографічних матеріалах.

Іншою проблемою, яка принаймні існує на Харківщині, є мала різниця для жителів між пам'ятним знаком на честь загиблих у II Світовій війні та братською могилою. На Харківщині люди часто йдуть як до знаків, так і до братських могил, як до місця де «умовно» знаходиться могила їх загиблого родича. Таким чином не рідкісна проблема, коли територія братської могили була встановлена за видимою частиною пам'ятника, а не за обрисами саме поховання. Тому для братських могил дуже важливо встановлювати досить великі охоронні зони, щоб захистити прах похованих.

За думкою автора, величезною несправедливістю є різниця у методиці встановлення територій пам'ятки та охоронних зон для будинків, що мають статус пам'ятки архітектури та пам'ятки історії. Територія будинків-пам'яток історії зазвичай визначається істориками по обводу будинку, у той час як територія пам'ятки архітектури зазвичай визначається по ділянці історичної парцеляції. Таким чином й охоронна зона для будинку-пам'ятки історії частіше за все виявляється меншою. Це досить часто не є справедливим. Наприклад, будинок у смт Бабаї Харківської області, у якому гостював Г.С. Сковорода та інші відомі діячі культури, за умовчужанням має територію пам'ятки по абрису будівлі, між тим сад, стайні та інші частини садиби пам'яткою не вважаються. Хоча дуже важко уявити, що гості не бували у стайнях, на парадному дворі чи у садку. Як наслідок підсобні приміщення садиби надано місцевим жителям для ведення господарської діяльності і активно розбудовуються, а посеред колишнього парадного двору побудовано будівлю нового магазину. Для того, щоб подібні помилки не повторювались, треба нормативно зафіксувати, що для розроблення облікової документації та визначення охоронних зон на пам'ятки історії-будинки, окрім історика повинен залучатись також архітектор-реставратор.

Великою проблемою при встановленні території охоронних зон навколо пам'яток є помилки у їх визначенні. Методичні рекомендації щодо уніфікації найменувань пам'яток історії та

монументального мистецтва, що відповідають сучасним нормам українського законодавства були видані у 2007 році (Калугін, 2007), але визначення об'єктів, що знаходяться під охороною держави розпочалось ще у XIX столітті. Так, перший офіційний список об'єктів старовини Харківської губернії був надісланий харківським губернатором до Міністерства внутрішніх справ у Санкт-Петербурзі 8 серпня 1844 року. За більш ніж півтора століття лише на території Харківщини змінилось декілька держав, відбулось 2 війни, незчисленно скільки разів змінилась культурна політика і, як наслідок, пам'яткоохоронне законодавство. Списки пам'яток складались і корегувались декілька разів, і востаннє повністю наново списки розпочали складати у 1944 році. З того часу списки (потім реєстр) лише додавались та корегувались. Але навіть за ці останні 80 років, що пройшли з моменту повної обнуляції системи, пам'яткоохоронне законодавство, а особливо підзаконні акти, змінились декілька разів. Зважаючи, що система ведення обліку пам'яток культурної спадщини незалежній Україні дісталась у спадок від УРСР, яка була частиною повільної та бюрократично громіздкої загальнорадянської системи, то не зважаючи на спроби перейти на інший інформаційний рівень, виправлення цих помилок дуже важка задача. Особливо, якщо виконана облікова документація на пам'ятки зафіксувала ці помилки, і вже багато років, а інколи навіть десятиліть, вони мають статус юридичної норми. Наприклад, місце збройного повстання робітників і селян в грудні 1905 року одночасно визначено для м. Куп'янська, і для м. Люботин, тому що це були великі залізничні вузли у Харківській губернії, де події відбулись майже одночасно. Але у Куп'янську місцем було визначено старий вокзал, а у Люботині події відбувались у приміщеннях депо. При складанні облікової документації у Куп'янську предметом охорони було визначено будинок вокзалу, а у Люботині – табличку, що висіла на стіні депо. Ця помилка скоріше за все була виправдана там, що к 1983 року, коли складалась облікова документація, депо декілька разів вже було реконструйовано, і від первісної будівлі залишилось небагато. До того ж була велика вірогідність, що діюче депо буде потребувати реконструкції й надалі. Сьогодні ж виправити предмет охорони та правильно визначити територію та зону охорони пам'ятки буде значною юридичною проблемою, що потрібно врахувати при розробленні методики встановлення охоронних зон.

Висновки

Переглянувши деякі моменти з досвіду з встановлення охоронних зон для різних типів пам'яток треба зазначити, що існуючу методику, викладену в ДСТУ Б Б.2.2-10:2016 необхідно розширити. У першу чергу прописати можливість встановлювати охоронні зони таким чином, щоб була можливість захистити усі будинки, які відносяться до цінної історичної забудови. Таким чином вважається логічним, якщо зони охорони повинні будуть прив'язані не лише до наявних пам'яток архітектури, але й встановлюватись по відношенню до найбільш цінних територій історичних міст. У такому випадку можна буде хоча б на рівні рекомендацій при створенні генерального плану враховувати ті частини історичного планування, які не зберегли визначні архітектурні пам'ятки.

Щоб не провокувати суб'єктивності та зловживання, обов'язково треба зафіксувати на рівні відомчих норм методику визначення зон охорони для таких видів пам'яток, як археологічні, історичні, об'єкти монументального мистецтва, об'єкти садово-паркового мистецтва, ландшафтні та науки й техніки. При формуванні методики визначення охоронних зон для пам'яток історії, та монументального мистецтва, можна спиратись на попередні напрацювання, але треба чітко окреслити набір пам'яток, для яких встановлення охоронної зони від умовного центру пам'ятки може бути логічним, а для яких охоронна зона повинна встановлюватись тільки з урахуванням території пам'ятки. Важливо враховувати як специфічні вимоги, характерні для збереження конкретних типів пам'яток, наприклад, можливі межі братських могил або змінені частини колишніх садиб, так і умови їх візуального сприйняття, що залежать від середовища, у яких ці пам'ятки містяться. Виключенням, коли охоронна зона не прив'язується до сучасного планування, може стати лише археологічний культурний шар, якщо пам'ятка не пов'язана с сучасним впорядкуванням території.

Окремою юридичною проблемою є встановлення зон охорони пам'яток, якщо назва, предмет охорони та територія пам'ятки вже визначені таким чином, що це не відповідає сучасним діючим нормам. Методика визначення зон охорони повинна враховувати, що такі помилки існують, та чітко окреслювати процедуру дій у таких випадках.

Бібліографія

Бевз, О.В., 2012. Зони охорони об'єктів культурної спадщини та особливості земельно-правової охорони історичних ареалів населених місць. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*, 90, с.103-108.

Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики, 2001. *Порядок визначення меж зон охорони пам'яток*. [online] Режим доступу: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0234-01#Text>> [Дата звернення: 10 січня 2022].

Звіряка, А.І., 2016. Територіальний підхід збереження культурної спадщини. *Сіверщина в історії України*, 9, с.19-23.

Калугін, М.П., 2007. Методичні рекомендації щодо уніфікації найменувань пам'яток історії та монументального мистецтва відповідно до чинного пам'яткоохоронного законодавства. *Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень*, 5, с.410- 436.

Матій, О.В. та Плешкановська, А. М., 2010. Законодавча та нормативна база регулювання забудови в історичних зонах. *Містобудування та територіальне планування*, 36, с.253-257.

Мінрегіон України, 2016. *Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування. ДСТУ Б Б.2.2-10:2016*. Київ ДП "УкрНДНЦ"

Пархуць, Л.В. та Мотовильчук, О. І., 2003. Охорона пам'яток архітектури в умовах урбанізованого середовища. *Науковий вісник НЛТУ України*, 13(5), с.198-205.

Прибега, Л.В., 2004. Пам'ятка містобудування: сутність в контексті міжнародних пам'яткоохоронних документів. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Архітектура*, 505, с.238-242.

Про охорону культурної спадщини, 2000. Закон України, ном. 1805-III. Київ.

References

About protection of cultural heritage, 2000. Zakon Ukrayiny, no. 1805-III. Kyiv. [in Ukrainian]

Bevz, O.V., 2012. Zones of protection of objects of cultural heritage and features of land and legal protection of historical areas of settlements. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Yurydychni nauky*, 90, pp. 103-108. [in Ukrainian]

Derzhavnyi komitet budivnytstva, arkhitektury ta zhytlovoi polityky, 2001. *The procedure for determining the boundaries of protection zones*. [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0234-01#Text>> [Accessed: 10 January 2022]. [in Ukrainian]

Kaluhin, M.P., 2007. Methodical recommendations on unification of names of monuments of history and monumental art in accordance with the current monument protection legislation. *Pratsi Naukovo-doslidnoho instytutu pamiatkookhoronnykh doslidzhen*, 5, pp.410- 436. [in Ukrainian]

Matii, O.V., and Pleshkanovska, A.M., 2010. Legislative and normative base of building regulation in historical zones. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia*, 36, pp.253-257. [in Ukrainian]

Minrehion Ukrayiny, 2016. *The composition and content of research and design documentation to determine the boundaries and modes of use of protected areas of architectural and urban planning*. DSTU B.B.2.2-10-2016. [in Ukrainian]

Parkhuts, L.V., and Motovylchuk, O.I., 2003. Protection of architectural monuments in urban conditions. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 13(5). pp. 198-205. [in Ukrainian]

Prybieha, L.V., 2004. Urban planning monument: essence in the context of international monument protection documents. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha"*, 505. pp.238-242. [in Ukrainian]

Zviriaka, A.I., 2016. Territorial approach to cultural heritage preservation. *Sivershchyna v istorii Ukrainy*, 9. pp.19-23. [in Ukrainian]

Olga Shvydenko

*Docent of department of Reconstruction, restoration of architectural object,
Kharkiv national university of civil building and architecture, Kharkiv
e-mail: olgadocomomo@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1645-2760*

DEFINITION OF PROTECTION ZONES FOR DIFFERENT TYPES OF CULTURAL HERITAGE MONUMENTS AND OBJECTS

© Shvydenko O., 2022

Only part of the historical heritage that has a legal status as a "monument", is on the protection of the Ukrainian state. Because now the process of creating a national geospatial database is underway in Ukraine, it is necessary to determine the actual protection zones for all these monuments.

The method of determining protection zones for cultural monuments, which is enshrined in Ukrainian law now, doesn't include all types of monuments. It applies only to architectural monuments, including separate buildings and ensembles. After the repeal of the decree that applied to all types of monuments in 2002, the method of determining protection zones for the historical monuments, archeological monuments, objects of monumental art, objects of science and technology, historical landscapes, and historical gardens isn't defined.

It is recommended to expand the range of the protected architectural heritage by including in protection zones all objects of valuable historical buildings in the historical cities. Thus, it is proposed to link the protection zones not only with separate monuments and ensembles but also with the most valuable areas of historic cities.

In order not to provoke subjectivity and misuse, it is necessary to fix in the legal field the method of defining protection zones for those types of monuments that are not currently described. There is a possibility to partly use old practice when the protection zones define as a circle around the base point of the monuments. It can use for single small objects which sizes aren't more than 3x3 m. But for all other objects, the protection zones should be defined around the territory of the monuments. They should consider the specific requirements for the preservation of specific types of monuments, such as the possible boundaries of mass graves that cannot be established visually, or the possible shifting of land layers when establishing the boundaries of archaeological sites. It is also necessary to consider the conditions of the visual perception of the monuments, which depend on the environment in which these monuments are located.

A separate legal issue is to define protection zones for monuments that have been included in the protection lists before the setting of modern rules for the description of cultural heritage sites. The methodology for defining protection zones should take into account the existence of such errors in the descriptions and clearly define the procedure at these rates.

Keywords: *monument protection zones, types of monuments, building regulation in the scope of cultural heritage*